

ANAYASA DEĞİŞİKLİKLERİ GİRİŞİMLERİ VE HAPSEDİLEN ALAN ULUSLARARASI TAHKİM SORUNU

Ekim, 1999

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği

SUNUŞ

Küreselleşme ve yeni dünya düzeni politikalarının, yeryüzünü kasıp kavuran kara para sahiplerinin gözünde Türkiye'nin müstesna bir yeri vardır.

Emperyalist merkezlerin kapalı kapılarının ardında insanlığa karşı uğursuz plan yapanların Türkiye'ye büyük önem verdikleri açıktır. Bugün Türkiye kelimenin tam anlamıyla ekonomik işgal altındadır ve çok karanlık bir dönemden geçmektedir.

Emperyalizmin sömürü alanı içinden çıkamayan ülkeler bizim gibi aynı kaderi paylaşıyor. Şili, Arjantin, Meksika, Uruguay, Nikaragua vb. Türkiye gibi aynı yazgıyı paylaşıyor.

57. Hükümet Programı'nda, "ekonomideki büyümenin en büyük sorunu kaynak yetersizliği" olarak tanımlanmıştır. Bu nedenle yabancı sermayeyi özendirilmede güven verici ve kararlı politikalar izleneceği belirtilerek, en öncelikli konuların özelleştirme, yap-işlet-devret, yap-işlet, işletme hakkı devri, nükleer enerji, uluslararası tahkim, sosyal güvenlik olduğu vurgulanmıştır.

Günümüzde hükümet tarafından yapılan düzenlemeler IMF'nin ve Dünya Bankası'nın da ABD sermayesinin de en önemli ve öncelikli istemleridir. Özelleştirmelerin önündeki yasal engellerin kaldırılmasını, özellikle enerji ihalelerinin kamu denetimi dışında gerçekleşmesini sağlamak için yapılan Anayasa değişikliği gündemin başına bu yüzden oturmuştur. Anayasa değişikliği ile, egemenlik hakları yabancılara devredilecek, sömürge hukuku kurulacaktır.

Milliyetçilik görüntüsü altında Türkiye satılmaktadır. Tahkim ile sermayenin sömürgecilik bildirgesi MAI adım adım uygulanmaktadır. Türkiye'nin ihtiyaçları göz ardı edilmekte, planlama kavramı terk edilmekte, yerli ve yabancı sermayeye yeni yatırım alanları açmak için

"enerji krizi" senaryoları hazırlanmakta, Türkiye nükleer serüvene sürüklenmekte, enerji yatırımlarında yüksek faiz oranlarıyla borçlanması, fiyat ve alım garantileri verilmesi, gelecek kuşakları da ipotek altına sokmakta, Türkiye'nin sömürgeleşme süreci hızlandırılmadadır.

Anayasa değişikliği ile ne yapılmak isteniyor?

Anayasa değişikliğinin özü tahkim tartışmasıyla gözden kaçırılmakta ve kafalar karıştırılmaktadır. Sermayenin direktifleri doğrultusunda Anayasa'nın 47, 125 ve 155.maddeleri değiştirilmek istenmektedir. Anayasanın 47. maddesinde yapılan değişiklikle, 1924, 1961 ve 1982 Anayasası'nda şeytanın bile aklına gelmediği için yer almayan özelleştirme anayasal bir nitelik kazanıyor.

Artık özelleştirmenin önünde bir engel kalmayacağı düşünülüyor. Böylece devletin daha kolay yağmalanıp mülksüzleştirileceği tasarlanıyor 47.maddede yapılmak istenen ikinci değişiklikle, Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerin kamu hizmeti niteliğinde olduğunun bundan böyle kanunla belirlenmesi öngörülüyor. Sanki bu kuruluşların yaptıkları kamu hizmetinden başka bir şeymiş gibi tediye yapılmakta, kanun "kamu hizmeti" diyorsa öyle olacak, demiyorsa kamu hizmeti sayılmayacak. Bu değişiklikle, kamu hizmeti kavramının hiçbir anlamı, ve üstünlüğü kalmayacak.

Oysa kamu hizmeti, toplumun ortak ihtiyaçlarını Karşılama için kamuya yönelik ve kamuya yararlı olan ve kamu kuruluşlarınca ya da kamu kuruluşunun sıkı denetimi altında özel kişilerce yürütülen hizmetlerdir. Kamu hizmet imtiyazı ise bir kamu hizmetinin uzun süreli bir idari sözleşme uyarınca, sermayesi, karı, hasarı ve zararı kendisine ait olmak üzere özel hukuk kişilerince yerine getirilmesidir, Ve Anayasa'nın 155.maddesine göre imtiyaz anlaşmaları ya da sözleşmeleri Danıştay tarafından incelenmek zorundadır. Uygulanması sırasında çıkacak anlaşmazlıklar ise, yargı tarafından Yönetim Hukuku'na göre karara bağlanmaktadır.

Anayasa'nın 125. maddesinde yapılan değişiklikle, kamu hizmetleriyle ilgili imtiyaz, şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların uluslararası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülmektedir. Böylece devir sözleşmeleri imtiyaz kapsamından, dolayısıyla Danıştay denetiminden çıkarılmak istenmektedir.

Gün M¼cadele G¼n¼d¼r, sermayenin saldırılarına karşı direnme g¼n¼d¼r. Ya 76 yılda biriktirdiğimiz her Őeye yerli-yabancı sermaye ortaklığı el koyacak ya da bu birikim gasp edilmekten kurtarılacaktır. Bu tarihi anda, bir kez daha hatırlatıyoruz! Emperyalizme ge¼it vermeyeceğiz.

Yavuz ¼NEN
TMMOB Başkanı

GİRİŐ

IMF kendi g¼r¼Őlerini tek ve mutlak bir bilimsel g¼r¼Ő olarak, başka bir alternatif yokmuŐ gibi sunar.

Tıpkı m¼hendisin kendi alanındaki g¼r¼Őlerinin nesnel doğruyu temsil ettiği gibi, IMF'nin sunduğu g¼r¼Őte ona g¼re nesnel doğruyu temsil etmektedir. Ancak arada bir fark vardır; Bir m¼hendisin yaptığı konut, k¼pr¼ ç¼kerse m¼hendis cezalandırılır, iÇinden atılır. IMF ise dayattığı ekonomi politikaları nedeniyle iktisaden ç¼ken ¼lkeye kendi g¼r¼Őlerinin politik inançlarının ¼r¼n¼ olduğunu bile hi¼ bir zaman itiraf etmez. IMF ile pazarlık eden herhangi bir ¼lke onların s¼ylediklerini doğru kabul etmek zorundadır.

DSP-MHP-ANAP'tan oluşan 57. H¼k¼met'in IMF'nin direktifleri doğrultusunda gündeme getirdiği Sosyal G¼venlik Reformu, T.C. Anayasası'nın 47., 125. ve 155. maddelerinde yapılacak değişiklikler ve kamu çalışanlarının ¼cretlerine ilişkin zam oranı, bankalar yasası, tarım destek politikaları konuları birbirine bağlı bir paket uygulama olmasına karşın, h¼k¼met b¼y¼k bir kurnazlıkla hem paketin b¼t¼nselliđini, hem de s¼z konusu uygulama konularını kendi i¼inde parçalayarak asıl yapacaklarını kamuoyunun dikkatinden ka¼ırmayı baŐarmıŐtır. Sosyal G¼venlik alanında "Emeklilik YaŐı", Anayasa değişikliği konusunda ise ulusal hukuk sistemimizde "Tahkim, Uluslararası Tahkim"ın yer alıp, almadığı ve hukuki kavram tartıŐmalarına indirgenmiştir. Kamuoyundaki tartışma ve eylemler ise genelde rotası belli olmayan bir karşı koyma olarak ortaya çıkmıştır.

Bu çalıŐmada, öncelikle Anayasa değişikliklerine ilişkin konular, kavramlar ve s¼reçler, daha sonra da h¼k¼met tarafından yapılmak istenenlerin gerçeği ortaya konulmaya çalıŐılacaktır.

1. B¼L¼M

KAVRAMLAR

Tahkim

Genel olarak tahkim, bir hak üzerinde ihtilafa düşmüş iki tarafın, anlaşarak bu uyuşmazlığın çözümünü özel kişilere bırakmaları ve uyuşmazlığın özel kişilerce incelenip karara bağlanmasıdır.

Tahkimin, kamu hukukunda-özel hukukta, tek kademeli-iki kademeli, Ad-Hoc-Kurumsal Tahkim, Ulusal (yerli, iç) ve uluslararası (Milletlerarası, yabancı) tahkim olarak çeşitleri bulunmaktadır.

Uluslararası Tahkim

Uluslararası sözleşmelerde yaşanan uyuşmazlıkların, devlet yargısı tarafından değil tarafların seçtiği hakemlerce, ilgili uluslararası kurumlarda ve özel hukuk kurullarıyla karara bağlanmasıdır.

AD-HOC Tahkim

Tarafların tayin ettiği hakemlerce oluşturulan hakem mahkemesidir. Mevcut sözleşmede ve ulusal kanunda yer alan tahkimle ilgili hükümlere uygun olarak dava yürütülmekte ve karar verilmektedir.

Kurumsal Tahkim

Taraflar hakem mahkemesinin oluşturulmasını, davanın görülüp karara bağlanmasını, Türkiye içindeki ya da dışındaki bir tahkim kurumunun (merkezinin) gözetimi altında ve o organ tarafından belirlenen kurallara göre sonuçlandırılmasını kabul etmektedir.

TAHKİMİN GELİŞİMİ

Tahkim mekanizmasının gelişiminde, kurumsal tahkime ağırlık veren merkezlere önem verilmiştir. Zamanla bu merkezle tahkim sözleşmesiyle ilgili standartları saptayarak, uygulanacak esaslar tüzükle belirlenmiştir. Amaç, bu hükümlerin uygulanmasını denetlemede devlet mahkemelerinin etkisinin en aza indirilmesidir.

TAHKİMİN İŞLEYİŞİ

Ulusal ve uluslararası hakem mahkemesinin işlemesi; Taraflar, ihtilaf çıkması durumunda bunun hakem mahkemesinde çözüleceğini imzaladıkları sözleşmede "tahkim kaydına" almaktadır.

Ya da uyuşmazlık çıktıktan sonra hakeme gidileceğine dair bir "tahkim sözleşmesi" imzalamaktadırlar. Bir anlaşmazlıkta, mahkeme oluşturulmaktadır. Her iki tarafta hakemlerini belirlemekte bu iki hakem, mahkemeye başkanlık yapacak 3. hakemi (Başhakem) belirlemekte ve hakemler kendi görev ve yetkilerini belirlemektedir. Sözleşmede açık hüküm yoksa, usul ve esas bakımından hangi hukuk sistemi ve kuralları uygulanacağı belirlenerek, deliller, bilirkişi raporları v.s. incelenerek gizli görüşmeler sonunda oybirliği ya da oyçokluğu ile uyuşmazlık karara bağlanmaktadır. Karar aleyhine yapılan yasal başvuruların sonuçlandırılmasının ardından karar kesinleşmektedir. Bu karar devlet mahkemesi niteliği taşımaktadır.

TÜRKİYE'DE TAHKİM ANLAŞMALARI

- 1958'de Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Uygulanmasına Yönelik New York Sözleşmesi (1991 tarih ve 3730 sayılı yasayla onaylanmıştır.)
- 1961'de Devletler ve Diğer Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümlemesi Hakkında Sözleşme (ICSID Ana Sözleşmesi, 1988 tarih ve 3460 sayılı yasayla onaylanmıştır). Ayrıca Çok Taraflı Yatırım Garanti Kurumu MIGA'nın yanı sıra, Türkiye'nin imzaladığı ve mecliste onay bekleyen Avrupa Enerji Şartı ve görüşmeleri devam eden Çok Taraflı Yatırım Anlaşması (MAI)'da uluslararası tahkime imkan veren sözleşmelerdir.

Bugün Türkiye'de tahkim girişimlerinin temel uygulama alanı yani Yap-İşlet-Devret (YİD) Yasasına dayalı olarak tartışılmaktadır. Bu noktada ise kamu hizmeti ve kilit kavram "imtiyaz sözleşmeleri" gündeme gelmektedir.

KAMU HİZMETİ

Genel olarak kamu hizmeti, toplumun ortak ihtiyaçlarını karşılamak için kamuya yönelik ve kamuya yararlı alan ve kamu kuruluşlarınca ya da kamu kuruluşunun sıkı denetimi altında özel kişilerce yürütülen hizmettir. Türkiye'de yürütme ve idarenin kamusal etkinliklerinin hukuki rejimi kamu hukukudur. Bir kamu hizmetinin özel kişilerce yerine getirilmesi düzenlenen kurallara bağlı olduğu gibi idari yargının denetimindedir.

KAMU HİZMETİ İMTİYAZI

Bir kamu hizmetinin uzun süreli bir idari sözleşme uyarınca, sermayesi, karı, hasarı ve zararı kendisine ait olmak üzere özel hukuk kişilerince yerine getirilmesidir. Ve Anayasa'nın 155. maddesine göre imtiyaz anlaşmaları ya da sözleşmeleri Danıştay tarafından incelenmek zorundadır. Uygulanması sırasında çıkacak anlaşmazlıklar ise, yönetsel yargı (Danıştay) tarafından yönetim hukukuna göre bağlanmaktadır.

Kamu hizmetlerinin yetersizliği gerekçesi ile adeta yeni bir "kamu finansman yöntemi" olarak sunulan "Yap-İşlet-Devret" ve "Yap-İşlet" uygulamalarına temel olan işlemler kamu hizmeti olduğundan imtiyaz sözleşmelerine konu olmaktadır.

Bugün yapılmak istenen ise, kamu hizmetini imtiyaz kapsamında çıkararak, özel hukuk alanına ve rotasının nerelerde ve nasıl çizildiği aşağıda anlatılan "Uluslararası Tahkimi" mümkün kılacak bir Anayasa değişikliğini sağlamaktır.

II. BÖLÜM

ULUSLARARASI TAHKİMİN ROTASI NERELERDE VE NASIL ÇİZİLDİ:

1998 Ocak ayında, Türkiye'yi ziyaret eden ABD Ticaret Bakanı William Daley, Ankara Hilton Oteli'nde yatırımcı kamu kuruluşlarından sorumlu bakanlar, üst düzey bürokratlar ve özel sektör temsilcileri ile bir toplantı yapmıştır.

Söz konusu toplantıdaki konuşmasını, "Eğer uluslararası tahkim sorunu çözülmezse Türkiye karanlıkta kalacak kreditorlerimiz, uluslararası tahkimi kabul etmeyen projelere finansman sağlamaya razı değiller" sözleriyle bitirmiştir. "Başarı, çıkarlarınızı başkalarının çıkarıymış gibi göstermektir!" sözünü doğrulayan bu konuşma, Türk yetkililerini bu konuda harekete geçirme konusunda oldukça etkili olmuş "yabancı sermaye/yatırım gelmezse Türkiye karanlıkta kalacak" sözleri başta Cumhurbaşkanı, Başbakan, Enerji Bakanı olmak üzere tüm yetkililerce koro halinde söylenen bir nakarata dönüşmüştür.

Bunu izleyen 1998 Şubat ayında Washington'da Amerikan İş Konseyi (ATC) tarafından ana konusu enerji yatırımları olan seminerler dizisi düzenlenmiştir. Bu seminerlerin birisinde Anayasa Mahkemesi üyesi Haşim Kılıç, ABD ve Türk yatırımcılarına yönelik konuşmasında Türkiye

Parlamentosu'nda "imtiyaz" yeniden tanımlayan bir yasa çıkarılmasının gerekliliğini ifade etmiştir. Bu seminerlerin devam ettiği tarihte, Grand Hyatt Receny Otel'inde, küçük ama temsilci düzeyi yüksek özel bir toplantıda Türk hukukunda uluslararası tahkimin yeri ve yatırımlarla ilişkileri tartışmaları sürüyordu. Toplantıya dönemin Enerji Bakanı Cumhur Ersümer, Ulaştırma Bakanı Necdet Menzir ve Müsteşar Süreyya Yücel Özden, Anayasa Mahkemesi Başkanı Güven Dinçer ile hukukçu olmayan üye Haşim Kılıç, Danıştay Üyeleri Abdülkadir Genellioğlu ve İlhan Dinç gibi isimler katılmışlardır.

Formel olmayan bu toplantıda, Türk hukukunda uluslararası tahkimin yer almasının yolları üzerinde egzersizler yapılmakta idi. Böylelikle 1999 Temmuz ayında gündeme getirilen anayasa ve yasal değişikliklerin temeli söz konusu özel toplantılarda atılmıştır. Aradan geçen sürede bu konuda partiler arası uzlaşmanın sağlanması için gerekli koşullar ve ortam olgunlaştırılmıştır.

Başından beri ANAP'ın sunduğu uluslararası tahkim, zamanla DSP'nin resmi söyleminde yer bulmuş ve son seçimler sonrası kurulan koalisyonun diğer ortağı MHP'nin de aynı noktada buluşması ile, uluslararası tahkim meselesinin siyasi bir iradeye dönüştürülmesi sağlanmıştır.

Bu konuda kafa yoran akademisyenler, uzmanlar, bürokratlar ve politikacılar uluslararası tahkimi, ancak Anayasa değişikliklerinin söz konusu olduğu günlerde kamuoyunda tartışma fırsatı bulabilmişlerdir. Oysa ki Türkiye kamuoyunun bilgisi dışında, 1998'de temeli atılan bu stratejik konuda siyasetçi ve bürokratların samimiyetsizliklerini gösteren pek çok örnek yaşanmıştır.

Şöyle ki, siyasi erk uluslararası tahkim içeren sözleşmelerdeki hukuki engeli çeşitli manevralarla yıpratma yollarını denemiştir. Örneğin, Enerji Bakanlığı 3996 sayılı yasaya dayanarak Yap-İşlet-Devret modeli ile görevlendirilen ENROM, DOĞA-ENERJİ, UNİMAR ve BİRECİK BARAJI projelerini ve uluslararası tahkimi içeren ilgili sözleşmeleri, imtiyaz niteliğinde olduğundan Danıştay geri çevirince, bu sözleşmelerden uluslararası tahkim maddesini çıkartarak TEAŞ'la yapılacak bu incelemeye tabi olmayan Enerji Satış Antlaşmasına (EAS) tahkimi koyarak, Danıştay'ı by-pass etmeyi denemiştir. Ancak, Danıştay, sözleşmenin ekleriyle birlikte bir bütün olduğunu ileri sürerek tahkim maddesini kabul etmemiştir.

Böylelikle uygulanacak kurallar açısından çok uluslu şirketleri, yani emperyalist hukukun geliştirdiği kuralları uygulatmakla mükellef olan, zorunlu tahkim yolları zorlanmaktadır.

Anayasada yapılan değişiklikler yoluyla, imtiyaz sözleşmeleri açısından Danıştay'ın hukuka uygunluk ve kamu yararı bakımından denetimi ortadan kaldırılmak istenmektedir.

III. BÖLÜM

"TÜRKİYE'DE ENERJİ KRİZİ VAR, KARANLIKTA KALINACAK" SÖYLEMİ

Osmanlı Devleti, 19. Yüzyıl'ın ikinci yarısından itibaren, demiryolu, liman, rıhtım, havagazı, elektrik, su, telefon vb. kamu hizmetlerinin kurulması ve işletilmesini, yabancılara verilen imtiyaz yöntemi ile sağlamaya çalışmış ve devlet, hükümlerlik yetkisini kullanarak, ayrı ayrı ve değişik koşullarda imtiyaz sözleşmeleri yapmak yolunu seçmiştir. Bir yandan kapitülasyonların, öte yandan dış borç ve Düyun-u Umumiye'nin baskıları altında, imtiyazcılar yararına devlet zararına bağışlar ve durumlar yaratılmıştır.

Osmanlı'nın yıkılmasında önemli yeri olan "imtiyaz sözleşmeleri" yeniden Türkiye'nin gündemindedir. Türkiye, özellikle enerji alanında gelecek kuşakları ciddi ipotek altına alacak yeni bir serüvene doğru sürüklenmek istenmektedir. Bundan amaç, "Türkiye'yi enerji alanında sömürü koridoru" yapmaktır.

Özelleştirme adı altında ülkenin enerji alt yapısı "yabancılaştırılmak" ve kamunun elinde olması gereken "imtiyaz" hakkının yabancılara eline geçmesi amaçlanmakta, ulusal bağımsızlığımız, insanlık onurumuz çok uluslu şirketlerin insafına terk edilmekte, ulusal yargı ortadan kaldırılarak sömürge hukuku uygulanmaya çalışılmaktadır.

Yabancı ve yerli sermayeye yeni yatırım alanları açmak için "enerji krizi" senaryoları hazırlanmaktadır. Bu senaryolarla, ciddi bir enerji darboğazı havası yaratılarak "karanlıkta kalacağız, nükleer santral lazım" nakaratı ile Türkiye halkı üzerinde bir yalan rüzgarı estirilmektedir. Oysa, DPT 2005 yılında Türkiye'de %19 enerji fazlası olacağını, potansiyel enerji projelerinin tamamlanması durumunda bu oranın %46'ya yükseleceğini programlarında ortaya koymaktadır.

IV. BÖLÜM

"TÜRKİYE'YE BÜYÜK ÖLÇÜDE YABANCI YATIRIM GELECEK!" TEZİ

IMF tarafından, açıkça yabancı sermayeyi çekmek için, "Anayasa'daki imtiyaz hukukunu, sermayenin önündeki engelleri kaldırın, uluslararası tahkimi kabul edin" direktifleri verilmektedir.

Oysa, 1997 rakamlarına göre gelişmekte olan ülkelere yönelen doğrudan yatırım tutarı 167 milyar dolar olup, bunun yaklaşık %94'ü Güneydoğu Asya, Latin Amerika, Orta ve Doğu Avrupa'ya yönelmiştir. Batı Asya'ya yönelen yatırım tutarı 6 milyar dolar dolayındadır. Bu da toplamın ancak %4'ü kadardır. Çin'de ve Brezilya'da mevcut tüm yabancı yatırım ekonomisinden kat ve kat büyük olduğu unutulmamalıdır.

Bir ülkede dış yatırımın önündeki kısıtların kaldırılması ile toplam dış yatırımlar artabilir. Ancak, bunun belirli bir ülke bağlamında gerçekleşmesi o ülkedeki özel şartlara bağlı olduğu gibi, örneğin, istenilen sektörlerde de gerçekleşmeyebilir. Dünya ekonomisinin yabancı sermaye durumuna bakıldığında; yabancı sermaye miktar olarak dağılımı açısından adil olmamakla birlikte 3. dünya ülkelerine giden miktar geçmiş yıllara oranla artmakta, ancak bu arada kompozisyonu, bileşimi değişmektedir. Gelişmiş ülkelerdeki sermayedarlar, uzun dönem, üretken, nispeten riski yüksek olan yatırımlar yerine, spekülative, kısa dönem yatırımları tercih etmektedirler. The Economist'e göre; 1993-1996 döneminde üretken sanayi yatırımları giderek düşmüş ve bunun yerine tahviller, portföyler, bonolar, kısacası daha çok spekülative sayılabilecek kısa dönem yatırımlar yer almaktadır.

Bu eğilimin yarattığı sonuçlar özetle şöyledir; yabancı sermayenin geleceği, teknoloji getireceği, üretim yapacağı, istihdam yaratacağı, üretimin ihracatı artırarak döviz sağlayacağı gibi argümanların yabancı sermayenin üretim dışı alanlara yönelmesi açısından geçerli olmadığı ortaya çıkmıştır. Sermayenin ülkelere gelişindeki katkıyı pazarlamayı iş edinenler bunu abartmaktadırlar.

Diğer yandan bu tip kısa dönem spekülative yatırımların artması dünya finans sisteminde kırılganlıklar ve kaotik durumlar oluşturmaktadır. Güneydoğu Asya ülkelerinde yaşanan kriz buna iyi bir örnektir. Bu tür sermaye girişleri (özellikle döviz kurlarında oynamalara dönük spekülative akımla), ekonomilerin uzun dönem büyümelerini tehlikeye düşürmektedirler. Ayrıca, yine böyle bir süreç, kar transferi yoluyla ödemeler dengesine olumsuz etkiler de getirebilir.

1980 sonrası Türkiye deneyimleri bunu doğrulamaktadır. 1980'lerin başında dış borçluluğu azaltmaya yönelik yabancı sermaye girişi olmuş,

1980-84 ve 1985-89 döneminde yabancı sermaye girişleri sırayla 0.5-1.9 milyar dolar civarında kalmıştır. 500 büyük şirket içinde yabancı sermaye payı %25-100 oranında olan 84 şirketin gelir dağılımına etkisi olumsuz olmuştur. Bu şirketlerin verimliliği dikkate alındığında ücretlerin yerli şirketlerdeki emsallerine göre yüksek olduğu ancak, çalışanlarının emsallerine oranla daha çok sömürüldüğü kar/ücret oranı 500 büyük şirket ortalamasının 5 katına ulaşmaktadır. Philips-ToyotaSa-Tofaş-Renault, Netaş, Brisa gibi yabancı sermayeli şirketlerin, Türkiye'de ki gelir dağılımına etkisi olumsuzdur. Ayrıca, yabancı yatırımın öncelikle sanayi sektörüne yönelmediği de söylenebilir. 1980-84 döneminde toplam yatırım izinleri %73 iken, 1990'da %55'e gerilemiş ve özellikle teknolojik açıdan görece karmaşık imalat sanayi yatırım oranı 1990-1996 döneminde, ancak %25 civarında kalmıştır.

1989 sonrası sermaye hareketlerinin serbestleşmesinin yatırımlarda kalıcı bir artış yaratmadığı, tam tersine kamusal ve özel tüketime dayanan bir genişletmeyi finanse ettiği ve aynı zamanda iç tasarrufları kovma etkisi yarattığı söylenebilir.

Cumhurbaşkanınının 30 milyar dolar, Başbakanın 50 milyar dolara çıkardığı ve Enerji Bakanı'nın 17 milyar dolara indirdiği 176 adet Enerji ve Altyapı yatırımlarının' toplam mali portresinin 25-30 milyar olduğu, ancak bunların hepsine yabancı ortak bulunmadığı, bulunmuş olsa bile, yerli ortak katkı payının da hesaba alınması gerektiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca gelecek paranın kredi olarak şirketlere/konsorsiyumlara verileceği hazinenin yalnızca garantör olacağı unutulmamalıdır.

Bu bağlamda, Türkiye'ye 30 milyar dolar geleceği tezi çok gerçekçi olmadığı gibi, getireceği zararlar noktasında, gündemdeki değişikliği Anayasa değişikliği ile bu durum bir tür güvence altına alınmış olacaktır. Örneğin, Enrom-Doğa-Enerji, Unimar ve Birecik gibi dört projenin enerji üretimlerine %100 alım garantisi verilmiş, ayrıca şirketlerin kaç birim enerji üretebilecekleri denetlenememekte şirketin sözüne güvenilerek hareket edilmektedir. Şirketin bildirmiş olduğu miktarın tümü alınmak durumunda olup, yarı yarıya üretilse bile beyan edilen miktar alınmak zorundadır. Bu süreci, denetleme şansı yoktur.

V. BÖLÜM ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ VE ANLAMI

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nca hazırlanan ve Adalet Bakanlığı'nın TBMM'ne sunduğu Anayasanın 47., 125. ve 155. maddelerindeki değişiklikleri;

"MADDE 1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 47.maddesinin kenar başlığı, "E. Devletleştirme ve özelleştirme" şeklinde değiştirilmiş ve bu maddeye ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir:

"Devletin, kamu iktisadi teşebbüslerinin ve diğer kamu tüzel kişilerinin mülkiyetinde bulunan işletme ve varlıkların özelleştirilmesine ilişkin esas ve usuller kanunla gösterilir.

Devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzel kişilere yaptırılacağı veya devredilebileceği kanunla belirlenir"

MADDE 2.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 125.maddesinin birinci fıkrasına ikinci cümle olarak aşağıdaki hüküm eklenmiştir.

"Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların milli veya milletlerarası tahkim yoluyla çözümlenmesi öngörülebilir."

MADDE 3.- Anayasa'nın 155.maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Danıştay, davaları görmek, Başbakan ve Bakanlar Kurulu'nca gönderilen kanun tasarıları ve kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında düşüncesini bildirmek tüzük tasarılarını incelemek, idari uyuşmazlıkları çözmek ve kanunla gösterilen diğer işleri yapmakla görevlidir."

MADDE 4.- Bu Kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve halkoylamasına sunulması halinde 1. maddesi ayrı 2 ve 3. maddeleri birlikte ayrı oylanır."

1) Madde 47.

Devletleştirme yanında özelleştirmenin de Anayasal düzeyde yerelması, Anayasa Mahkemesi'nin özelleştirmenin "devletleştirme" ye paralel olarak "gerçek karşılığı" üzerinden ve 'gerçek karşılığında belirlenme usul ve esaslarının yasa ile belirlenerek' yapılması gerektiği yolundaki kararlarını aşabilmek amacına yöneliktir.

Bilindiği gibi, Anayasa Mahkemesi'nin 4046 sayılı Özelleştirme Yasası'nın 18/B ve C maddesini iptal etmesinden sonra çok sayıda yapılan özelleştirme işlemi idari mahkemelerce iptal edilmiş, bunlar idarece hukuka aykırı olmasına karşın uygulamaya konulmamıştır. Eklenen ikinci fıkrada "kamu hizmeti" kavramı yerine, "devlet" kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetler" kavramı getirilmiştir. Kamu hizmetine ilişkin devir sözleşmelerinin imtiyaz kapsamından ve Danıştay denetiminden

çıkarılarak idare hukuku alanından özel hukuk alanına taşınması amaçlanmaktadır.

Bu durum aynı zamanda hizmetten yararlanan her vatandaşın, hizmetle ilgili sözleşmelerin iptaline yönelik dava açma hakkını ortadan kaldırmaktadır. Özel hukuk alanında dava açabilmek için "hakkının ihlal edilmesi" gerektiği ve bunun da yalnızca "tazminat" davası olacağı unutulmamalıdır.

Burada üzerinde durulması ve öne çıkarılması gereken en önemli konu 47. maddeye ilişkin değişiklik gerçekleşirse, devlet 47. maddeye göre kamu hizmetlerinden bir bölümünü "idari" değil "özel" sözleşmelerle yapabilecek ya da devredebilecektir. Özel hukuka tabi olan sözleşmeler, Danıştay denetimine gitmeyeceği gibi bir özel hukuk kurumu olan "Tahkim" kendiliğinden sözleşmede yer alabilecektir.

2) Madde 125.

Anayasa'nın 125. maddesinin ilk cümlesinde "İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açık"tır denilmektedir.

Eklenen değişiklikle kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerine ulusal ve uluslararası tahkimi öngeren hüküm konulmuştur. Böylelikle idarenin "idari yargı" alanına giren işlemi "idari yargı" dışına çıkarılmaktadır.

3) Madde 155.

Bu madde de yapılacak değişiklik ile Danıştay'ın kamu yararını koruma amacıyla imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerini inceleme, yani ön denetim, yetkisi "Görüş bildirmek" biçimine dönüştürülmektedir.

Söz konusu olan Anayasa değişikliği maddelerinin üçünün birarada bütünsellikle değerlendirilmesi yerine, tartışmalar, yalnızca 125. maddedeki değişiklik üzerinden yapılarak uluslararası tahkimin kavramsal ve Türk hukukunda yer alıp, almadığına indirgenmiştir. Böylece bir kaos ortamı yaratılmış 47. ve 155. maddelerdeki değişikliklerle getirilen asıl tehlikelerin gözlerden kaçırılması başarılmıştır.

Oysa, bir kamu hizmetinin 47. madde uyarınca çıkarılacak bir yasa ile özel hukuka tabi olması halinde, 125. ve 155. maddelerdeki değişiklikler adeta işlevselleştirilecektir. Burada, yalnızca 47. maddede yapılan değişikliğin soruna çözüm getirmesine karşın üç maddede değişiklik önerilmesindeki amaç Anayasa değişikliği teklifinin 4. maddesinde ifade edilmiştir. Buna göre "Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve halk oylamasına sunulması halinde 1. maddesi ayrı 2. ve 3. maddeler birlikte

oylanır." denilmektedir. Burada "özelleştirme", "tahkim ve Danıştay ön denetimi" iki ayrı düzenleme gibi sunulmuştur. Bu TBMM'de 367 kabul oyuna ulaşamama ve halk oylamasına gidilmesi olasılığına karşı önlem olarak düşünülmüştür. Yani Anayasa değişikliği halka 47. madde "özelleştirme", 125. ve 155. maddelerde "tahkim" olarak anlatılarak uluslararası tahkime gösterilecek tepki 47. madde ile aşılarak, özelleştirmenin kabul edilmesi halinde özel hukuk alanında yapılacak sözleşmelerde tahkimin yer alması yolunun açılması sağlanmış olacaktır. Sonuçta tüm Türk halkının önünde gelişen çirkin siyasi pazarlıklar yoluyla, baştan hazırlanan senaryolara da ihtiyaç kalmadan kolayca TBMM'nden söz konusu değişiklikler geçirilmiştir.

Enerji alanında imzalanmayı bekleyen 176 adet YİD sözleşmesi beklemektedir. Bunların kurulu güç ve tüketim gelişimi ise, 2002 yılından en fazla 2005 yılından sonra %70 kapasitesi fazlalık olarak görüldüğü bürokratlarca ifade edilmektedir. Tüketiciye zorla enerji verilemeyeceğine ve depolanamayacağına göre, bu fazlalık alınamayacak dolayısıyla üretilmeyecektir. Ancak bu üretilmeyen her miktara da üretilmiş gibi bire bir birim fiyatı ödenecektir. Bu durum ise korkunç bir bütçe oluşturmaktadır.

ICC'nın bi görünür anlaşması, bir de dünya devletleriyle yaptığı (ABD, Fransa, İngiltere, Almanya gibi) anlaşmaları bulunmaktadır. Bu ülkelerin birbiriyle yaptığı sözleşmelerin uyuşmazlıklarında hakkaniyet kurallarının geçerliliği söz konusu iken, 3. dünya ülkeleri ile yaşanan uyuşmazlıklarda ve mevcut uygulamalarda gelişmiş ülkelerin lehine kararlar verileceği öngörülmektedir.

Ayrıca, Türk hukukunda yargılama alenidir. Oysa uluslararası tahkim başlangıç sürecinden itibaren her aşama gizli olup, şirket onayı olmadan açıklama yapılmamakta, ne kadar miktar tazminat ödeneceği bile bilinmemektedir. Yani bu gelişmelerde vatandaş olarak, uluslararası hukukun bir öznesi olunamamaktadır. Yapılan Anayasa değişiklikleri yoluyla, imtiyaz sözleşmesi açısından Danıştay'ın hukuka uygunluk ve kamu yararı bakımından denetimi ortadan kaldırılarak bu "görüş bildirme" olarak işlevselleştirilmiştir. Böylece, hakları korunmuş bireylerden oluşan sağlıklı bir kamunun yaratılması ve şeffaflık ortadan kalkmaktadır.
SON SÖZ; ULUSLARARASI TAHKİM YALNIZCA BİR TEKNİK KONU DEĞİL, DOĞRUDAN BİR SERBESTLEŞME HAREKETİDİR.

EK

TAHKİMİ BEKLEYEN UYUŞMAZLIK DAVALARINDAN ÖRNEKLER

Danıştay tarafından, imtiyaz sözleşmesi kapsamında olduğuna karar verilen ve faaliyetine izin verilmeyen uyuşmazlık davalarının tarafları:

- . 1999 yılı başında imzalanan Ankara, Adapazarı, Gebze ve İzmir Doğal Gaz Çevrim Santralleri ve İskenderun'da İthal Kömürle İşletilecek Termik Santral sözleşmelerinin Danıştay incelemesinin dışına çıkarılmasını bekleyen şirketler,
- . Çanakkale-Çan, Tekirdağ, Eskişehir, Zonguldak İthal Kömürle İşletilecek Termik Santraller ile Akkuyu Nükleer Santralının yapımına ilişkin Danıştay İncelemesi yetkisinin kaldırılmasını bekleyen şirketler,
- . Enerjide YİD (Yap İşlet Devret) yöntemiyle yapılmak istenen 26 Hidro Elektrik Santralına ait sözleşmeleri almak isteyen yerli ve yabancı şirketler,
- . Enerjide 1997 yılında çıkarılan Bakanlar Kurulu kararıyla, ilk defa Yİ (Yap İşlet) yöntemiyle teknik santral yapımı gündeme gelmiş, EMO tarafından açılan iptal davası sonucu, Bakanlar Kurulu Kararı Danıştay tarafından iptal edilmiştir. Henüz dava devam ederken, iptal edilen Bakanlar Kurulu Kararı yasa haline getirilmiş ve bu yasaya göre ihaleye çıkarılan termik santrallerin sözleşmelerini yapmaya hazırlanan yerli ve yabancı şirketler,
- . İHD (İşletme Hakkı Devri) ile ülkedeki Enerji Dağıtımı otuz beş bölgeye ayrılmış ve tümü ihale ile Yerli Şirketlere devredilmiştir. Ancak, devirler fiilen gerçekleşmemiş ve Tahkim Yasası'nın çıkarılması beklenmektedir. (İHD alan yerli şirketlerin şimdilik yabancı ortakları yok. Ancak tahkimden sonra yabancı ortakları olmasının ya da İHD'nin yabancılara devirlerine hiçbir engel kalmayacaktır)
- . CARGILL Şirketi'nin İznik Gölü kıyısında Mısır Nişastası üretimi adıyla yapmaya çalıştığı Kimya Fabrikası davası,
- . BM (Birleşik Mühendislik) Şirketi ile Çamlıhemşinliler arasındaki Fırtına Deresi Hidroelektrik Santrali Davası, (BM Şirketi tahkimden yararlanmak için Yabancı Şirket ile ortak oldu)
- . İzmit Körfezi Köprü geçişi için T.C. Karayolları ile yapımçı şirket arasındaki Danıştay'ın yürütmeyi durdurma davası,
- . EUROGOLD Madencilik A.Ş. (Siyanürle Altın Üretecek Şirket) ile Bergama Köylüleri arasındaki dava, (Danıştay 1998 yılında köylüler lehine faaliyetin durdurulmasına karar verdi),
- . EUROGOLD Madencilik A.Ş. (Siyanürle Altın Üretecek Şirket) ile Gümüşhaneliler ve Bayramiç Evciler Köylüleri arasındaki uyuşmazlıklar,
- . COMINCO Madencilik (Siyanürle Altın Üretecek Şirket) ile Artvinliler arasındaki uyuşmazlık,
- . TÜPRAG (Siyanürle Altın Üretecek Şirket) ile Eskişehir-Kaymaz, İzmir-Efemçukuru, Balıkesir-Havranlılar arasındaki uyuşmazlıklar,

. AMDC- Anadolu Madenciliğini Geliştirme Şirketi (Siyanürle Altın Üretecek Şirket) ile, Tunceli, Niğde-Armutbeli ve Adana-Saimbeyli'ler arasında önümüzdeki günlerde ortaya çıkacak uyuşmazlık,
. Akkuyu Nükleer Reaktörü Projesi,

EK

TMMOB'NİN ULUSLARARASI TAHKİM KONUSUNDA MİLLETVEKİLLERİNE SUNMUŞ OLDUĞU AÇIK MEKTUP

"Sayın Milletvekili

Son zamanlarda ülkemizde bir kaos ortamında tartışılan ve Anayasa değişikliklerine yol açan "Uluslararası Tahkim" konusu yalnızca dar anlamda "tahkim" kavram olarak özel hukuk boyutuyla kamuoyuna sunulmaktadır. Oysa tamamen bir serbestleşme hareketi ve çok teknik olan bu konunun tüm boyutlarıyla ortaya konulması bilimsel verilerle desteklenmesi gereksinimi kaçınılmazdır. Ülkemizdeki sanayileşme politikalarının oluşturulması ve mühendislik mimarlık hizmetlerinin yürütülmesinde kamu yararını önde gören 250 bin mühendis-mimarın örgütü olan TMMOB olarak, sizlere bu konudaki Anayasa değişikliğinin doğuracağı sonuçları ve görüşlerimizi iletmeyi görev sayıyor ve uyarımızın göz önünde bulundurulmasını talep ediyoruz.

Öncelikle konunun hukuksal boyutunda önem arz eden "Kamu Hizmeti" kavramına açıklık getirmek gereklidir.

1) Genel olarak KAMU HİZMETİ, toplumun ortak ihtiyaçlarını karşılamak için kamuya yönelik ve kamuya yararlı olan ve kamu kuruluşlarınca, ya da kamu kuruluşunun sıkı denetimi altında özel kişilerce yürütülen hizmettir.

2) Türkiye'de yürütme ve idarenin kamusal etkinliklerinin hukuki rejimi kamu hukukudur. Bir kamu hizmetinin özel kişilerce yerine getirilmesi düzenlenen kurallara bağlı olduğu gibi idari yargının denetimindedir.

3) KAMU HİZMETİ İMTİYAZI: Bir kamu hizmetinin uzun süreli bir idari sözleşme uyarınca, sermayesi, karı, hasarı ve zararı kendisine ait olmak üzere özel hukuk kişilerince yerine getirilmesidir. Ve Anayasa'nın 55.maddesine göre imtiyaz anlaşmaları yada sözleşmeleri Danıştay tarafından incelenmek zorundadır. Uygulanması sırasında çıkacak anlaşmazlıklar ise, yönetsel yargı (Danıştay, İdare Mahkemesi) tarafından yönetim hukukuna göre bağlanmaktadır.

4) Osmanlı Devleti, 19.yüzyılın ikinci yarısından itibaren, demiryolu, liman, rıhtım, havagazı, elektrik, su, telefon vb. kamu hizmetlerinin kurulması ve işletilmesini, yabancılara verilen imtiyaz yöntemi ile sağlamaya çalışmış ve devlet, hükümlerlik yetkisini kullanarak, ayrı ayrı ve değişik koşullarda imtiyaz sözleşmeleri yapmak yolunu seçmiştir. Bir yandan kapitülasyonların, öte yandan dış borç ve Düyun-u Umumiyenin baskıları altında, imtiyazcılar yararına devlet zararına bağılar ve durumlar yaratılmıştır.

Osmanlı'nın yıkılmasına neden olan "imtiyaz sözleşmeleri", yeniden Türkiye'nin gündemindedir. Kamu kaynaklarının yetersizliği gerekçesiyle adeta yeni bir "kamu finansman yöntemi" olarak sunulan "Yap-İşlet-Devret" ve "Yap-İşlet" kamu hizmeti olduğundan imtiyaz sözleşmelerine konu olmaktadır.

Bugün yapılmak istenen ise, kamu hizmetini imtiyaz kapsamında çıkararak, özel hukuk alanına ve "uluslararası tahkimi" mümkün kılacak bir Anayasa değişikliğini sağlamaktır.

Anayasada yapılacak değişiklikler yoluyla, imtiyaz sözleşmeleri açısından Danıştay'ın hukuka uygunluk ve kamu yararı bakımından denetimi ortadan kalkacaktır. Bu durum şirketlerin istediği bir çözümdür. Danıştay ön denetimine yönelik incelemenin kalkması durumunda, hakları korunmuş bireylerden oluşan sağlıklı bir kamunun yaratılması ve şeffaflık ortadan kalkacaktır.

Böylelikle uygulanacak kurallar açısından çok uluslu şirketlerin, yani emperyalist hukukun geliştirdiği kuralları uygulatmakla mükellef olan, zorunlu tahkim yolları zorlanmaktadır. Devletin bu kararlara uyması sağlanacak ve verilen kararlarla Türk hükümetleri ve yargısının denetimi ortadan kalkacaktır. Sonuçta uluslararası tahkim yalnızca bir hukuki düzenleme değil, doğrudan bir serbestleşirle hareketidir. Anayasa değişikliğine ilişkin ileri "sürülen en önemli tezlerden birisi ise, bu yasal düzenleme sonucunda ülkemize çok büyük ölçüde yabancı yatırımın geleceğidir. Oysa 1997 rakamlarına göre gelişmekte olan ülkelere yönelen doğrudan yatırım tutarı 167 milyar dolar olup, bunun yaklaşık %94'ü Güneydoğu Asya, Latin Amerika, Orta ve Doğu Avrupa'ya yönelmiştir. Batı Asya'ya yönelen yatırım tutarı 6 milyar dolar civarındadır. Bu da toplamın ancak yüzde 4'ü kadardır. Çin'de ve Brezilya'da mevcut tüm yabancı yatırım stoku 227 ve 127 milyar dolar olduğu ve bu ekonomilerin Türkiye ekonomisinden kat ve kat büyük olduğu unutulmamalıdır. Liberal yabancı sermaye mevzuatı

uygulamasıyla, Türkiye'nin son 19 yılda çektiği gayri safi yabancı yatırım toplamı 13, Net yabancı yatırım toplamı 9 milyar dolardır.

Diğer bir gerçek ise, Hükümetin ileri sürdüğü 157 adet enerji ve altyapı yatırımlarının toplam mali portresinin 28-30 milyar dolar olduğudur. Ancak bu yatırımların hepsine yabancı ortak bulunmadığı, bulunmuş olsa bile, yerli ortak katkı payı da hesaba alınması gerekliliğidir.

- Bir ülkede dış yatırımların önündeki kısıtların kaldırılması ile toplam dış yatırımlar artabilir. Ancak bunun belirli ülke bağlamında gerçekleşmesi o ülkedeki özel şartlara bağlı olduğu gibi, istenilen sektörlerde gerçekleşmeyebilir. Bu yatırımlar doğrudan yada dolaylı ihracatı ve teknolojik kapasiteyi artırmadığı gibi, ithalat ve kar transferleri yoluyla ödemeler dengesinde olumsuz etkiler de getirebilir. 1980 sonrası Türkiye deneyimleri bunu doğrulamaktadır. 1980'lerin başında dış borçluluğu azaltmaya yönelik yabancı sermaye girişi olmuş, 1980-84 ve 1985-89 döneminde yabancı sermaye girişleri sırayla 0.5 ve 1.9 milyar dolar civarında kalmıştır.

1990'ların önemli bir bölümünde reel ücretlerin aşınması, mali sıkıntıya düşmüş yerli girişimcilerin yabancı ortak bulma çabaları ve AB'nin bütünleşmesi nedenlerinden bir miktar sıçrama olmuş ise de, 1996 sonrasında duraklamıştır. 1997 ve 1998'de bu girişler 0.5-0.6 milyar dolar dolayındadır.

- Bu yatırımların sektörel dağılımında yabancı yatırımın öncelikle sanayi sektörüne yönelmediği söylenebilir. 1980-84 döneminde toplam yatırım izinleri %73 iken, 1990'da %55'e gerilemiştir. Özellikle teknolojik açıdan görece karmaşık imalat sanayi yatırımları oranı 1990-1996'da ancak %25 dolayında kalmıştır.

1989 sonrası sermaye hareketlerinin serbestleşmesinin yatırımlarda kalıcı bir artış yaratmadığı, tam tersine .kamusal ve özel tüketime dayanan bir genişletmeyi finanse ettiği bulgularla ortaya konulmuştur. İç tasarrufları kovma etkisi de yaratmıştır.

Türkiye'nin sanayileşmesi emek-yoğun sektörlerde tıkanmış bulunmaktadır. Kalkınmanın sürdürülmesi teknoloji-yoğun sektörlerde daha yoğun yatırım yapılmasına bağlıdır. Eğer çok uluslu şirketler ihracatın kendilerine yapılmasını, teknoloji transfer etmesini, belirli oranlarda yerli girdi kullanımını, işletmelerde yerel istihdam sağlanması ve ülkede araştırma-geliştirme yapılması konularında serbest bırakılırsa Türkiye'de yatırım yapacak yabancı şirketler; yeni teknoloji transferi

yapmaz, iç pazara yönelik üretim yapar, girdi ithal eder ve karını dışarıya transfer ederek ülkemizin dış ödemeler dengesine verdiği zararları karşılamaya çalışır. İşte bu Anayasa değişikliği ile bunların yolu açılmaktadır.

Bu bağlamda sözü edilen 30 milyar doların geleceği tezi çok gerçekçi olmadığı gibi getireceği zararlarında Anayasa değişikliği ile bir tür güvence altına alınması kamu yararını gözetme bakımından sizlere büyük bir sorumluluk yüklediği asla unutulmamalıdır.

5) IMF tarafından açıkça yabancı sermayeyi çekmek için, "Anayasa'daki imtiyaz hukukunu, sermayenin önündeki yasal engelleri kaldırın, uluslararası tahkimi kabul edin" direktifleri verilmektedir. Türkiye, özellikle enerji alanında gelecek kuşakları da ciddi ipotek altına alacak yeni bir serüvene doğru sürüklenmek isteniyor. Bu serüvenin amacı, "Türkiye'yi enerji alanında sömürü koridoru" yapmaktır.

Özelleştirme adı altında ülkenin enerji altyapısı "yabancılaştırılmak" ve kamunun elinde olması gereken "imtiyaz" hakkının yabancıların eline geçmesi amaçlanmakta, ulusal bağımsızlığımız, insanlık onurumuz çok uluslu şirketlerin insafına terk edilmekte, ulusal yargı ortadan kaldırılarak sömürge hukuku tesis edilmeye çalışılmaktadır.

Yabancı ve yerli sermayeye yeni yatırım alanları açmak için "enerji krizi" senaryoları hazırlanmaktadır. Bu senaryolarla, ciddi bir enerji darboğazı havası estirilmekte, "karanlıkta kalacağız, nükleer santral lazım" nakaratı ile Türkiye halkı üzerinde bir yalan rüzgarı estirilmektedir.

Sonuçta; ülkemizin makro ekonomik istikrara kavuşması ve kaynak yaratılması ancak kamu maliyesinin sağlam esaslara dayandırılmasıyla sağlanabilir. Bu anlamda söyleyeceklerimiz; OECD ve AB ülkelerinde vergi gelirleri GSM'nin %30'ünü aşmaktadır. Türkiye'de ise bu oran %16'dır. Kamu maliyesindeki kriz özelleştirme ve ücretleri aşağı çekme yoluyla emekçilere fatura edilmektedir. Oysa makro-ekonomik istikrarın eksenini oluşturduğu söylenen kamu dengesi, vergileri artırma yoluyla sağlanabilir.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda yer almasına karşın, kayıt dışı sektörü vergi kapsamına alan düzenlemelerden vazgeçilmesi ülkemizde kayıt dışı ekonomiyi tercih edilen kalkınma modeli haline getirmektedir. Patronların mali milattan kaçışı bunu anlatmaktadır.

Vergi sistemi sağlam esaslara bağlanarak kamu finansman sorunu ancak doğru bir vergilendirme yöntemiyle kaynak yaratılarak çözülebilir. Bu ülkenin yetişmiş nitelikli işgücünün temsilcisi olan Birliğimiz, getirilen Anayasa değişikliklerinin yaratacağı sonuçlar konusundaki kaygılarını ve görüşlerini yukarıda ülkenin yararı açısından ortaya koymuştur. Söz konusu Anayasal değişikliklere vereceğiniz destek, onay durumunda geliştireceğimiz karşı duruşumuzu, hesap sorma ve sizlere verilen temsil yetkisinin geri alınacağı konusundaki kararlılığımızı bilgilerinize sunarız."

Saygılarımızla,
Yavuz ÖNEN BAşKAN